

Zasady postępowania Wykonawców/Podwykonawców realizujących prace na terenie i na rzecz PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. - Oddział Elektrownia Dolna Odra

I ZASADY OGÓLNE.

- 1.1 **Zasady** zostały opracowane w celu zapoznania pracowników ww. Wykonawców/Podwykonawców z obowiązującymi na terenie Oddziału ogólnymi zasadami organizacyjnymi, zasadami organizacji i wykonywania prac, zasadami BHP, zasadami ochrony przeciwpożarowej i przeciwybuchowej, zasadami ochrony środowiska, zasadami systemu przepustkowego i przewozu materiałów.
- 1.2 Pracownicy Oddziału przekazują niezbędne informacje umożliwiające Wykonawcom/Podwykonawcom wykonującym prace na rzecz Oddziału organizowanie i prowadzenie prac w sposób zapewniający bezpieczeństwo i higienę pracy, bezpieczeństwo pożarowe, bezpieczeństwo wybuchowe oraz ochronę środowiska.
- 1.3 Wejście na teren Oddziału możliwe jest jedynie na podstawie ważnej przepustki osobowej.
- 1.4 Na terenie Oddziału, poza wyznaczonymi miejscami, obowiązuje zakaz palenia tytoniu oraz e-papierosów, za wyjątkiem miejsc do tego wyznaczonych. **Za wskazanie Wykonawcom/Podwykonawcom miejsc**, w których palenie wyrobów tytoniowych jest dozwolone, odpowiadają ze strony Oddziału, osoby odpowiedzialne za realizację umowy.
- 1.5 Na terenie Oddziału obowiązuje ograniczenie prędkości do 20 km/godz.
- 1.6 Wnoszenie i używanie na terenie Oddziału urządzeń radiotelefonicznych pracujących w pasmach częstotliwości nieamatorskich wymaga każdorazowo zezwolenia Kierownika Działu Łączności – tel. 91 316 53-94/54-79.
- 1.7 Pobór energii elektrycznej i pozostałych mediów możliwy jest tylko w miejscach wyznaczonych przez osobę odpowiedzialną za nadzór i realizację umowy oraz na zasadach określonych w umowie. Podłączenie obiektów, maszyn, urządzeń i elektronarzędzi do sieci może odbywać się po przedstawieniu jej dokumentów stwierdzających poprawność i sprawność techniczną instalacji wewnętrznej przyłączanych obiektów.
- 1.8 **Wykonawcy/Podwykonawcy są zobowiązani** do przestrzegania obowiązujących wymagań prawnych oraz przygotowywania, organizowania i prowadzenia prace zapobiegając:
 - a. degradacji środowiska naturalnego;
 - b. wypadkom przy pracy, chorobom zawodowym, zakażeniom o charakterze epidemicznym, zdarzeniom potencjalnie wypadkowym, pogorszeniu warunków środowiska pracy;
 - c. pożarom i wybuchom;
 - d. uszkodzeniom urządzeń, instalacji, itp.;
 - e. powstawaniu wykroczeń i przestępstw, itp.
- 1.9 **Wykonawcy/Podwykonawcy zobowiązani są zapewnić, aby podlegli im pracownicy przebywający na terenie Oddziału:**
 - a. posiadali odpowiednie aktualne zaświadczenia lekarskie o dopuszczeniu do wykonywania prac;
 - b. odbyli odpowiednie szkolenia z zakresu bhp, ochrony ppoż., a tam gdzie to wymagane ochrony przed wybuchem;
 - c. zapoznali się z zasadami reagowania, informowania i postępowania w przypadku awarii;
 - d. zapoznali się z zasadami przeciwdziałania zakażeniom epidemicznym obowiązującymi na terenie Oddziału i stosowali je w praktyce.
 - e. posiadali wymagane uprawnienia do wykonywania prac, obsługi urządzeń, sprzętu, itp.;
 - f. byli wyposażeni i stosowali kamizelki ochronne lub odzież z elementami odblaskowymi z łatwo zauważalną nazwą i/lub logiem firmy umożliwiające identyfikację pracowników;
 - g. posiadali informacje dotyczące warunków środowiska pracy, zagrożeń dla zdrowia i życia związanych z wykonywaną pracą, środków ochrony eliminujących lub ograniczających możliwość wystąpienia zagrożeń i skutków ich działania;
 - h. zostali zapoznani z zasadami zawartymi w niniejszym dokumencie oraz innymi szczegółowymi wymaganiami Oddziału niezbędnymi do bezpiecznej realizacji prac przed przystąpieniem do realizacji zadania. Protokół z przekazania informacji zawartych w Zasadach (Załącznik 1), obowiązkowo należy dostarczyć do osoby odpowiedzialnej za realizację umowy;
 - i. w przypadku posługiwania się przez pracowników Wykonawcy/ Podwykonawcy świadectwami, zaświadczeniami, uprawnieniami itp., potwierdzającymi kwalifikacje zawodowe wystawionymi i obowiązującymi w innym kraju niż Polska, Wykonawca/Podwykonawca powinien przedstawić realizatorowi umowy dokument wydany przez odpowiedni uprawniony organ potwierdzający uznanie kwalifikacji na terenie Polski.

- 1.10 **Wykonawcy/Podwykonawcy** zobowiązani są zapewnić osobom skierowanym do realizacji prac, urządzenia higieniczno-sanitarne spełniające wymagania obowiązujących przepisów w tym zakresie. Zabrania się korzystania z pomieszczeń sanitarnych Oddziału (przebieralni, łazienek, toalet, itp.), o ile Oddział ich nie udostępni.
- 1.11 **Wykonawca/Podwykonawca, przez cały czas trwania umowy, musi być reprezentowany w Oddziale przez wyznaczonego, upoważnionego przedstawiciela. W przypadku gdy:**
- a. pracownicy Wykonawcy/Podwykonawcy nie posługują się językiem polskim, przedstawiciel o którym mowa powyżej, musi wykazać się znajomością języka polskiego, w stopniu gwarantującym płynne i ze zrozumieniem tłumaczenie wszystkich poleceń oraz instrukcji ustnych i pisemnych, wydawanych przez pracowników Oddziału w języku polskim na język, którym posługują się pracownicy Wykonawcy/Podwykonawcy. **Kierujący zespołem pracowników wyznaczony w poleceniu pisemnym wykonania pracy powinien mówić, pisać i czytać w języku polskim,**
 - b. praca wykonywana jest w systemie zmianowym Wykonawca/Podwykonawca jest obowiązany wyznaczyć co najmniej jednego przedstawiciela na każdą zmianę roboczą;
 - c. pracownicy Wykonawcy/Podwykonawcy, nie mówiący w języku polskim, muszą posiadać przy sobie (np. na kasku lub w formie wkładki do przepustki) numer telefonu oraz imię i nazwisko wyznaczonego przedstawiciela, który mówi w języku polskim.
- 1.12 **W razie, gdy jednocześnie w tym samym miejscu wykonują pracę pracownicy zatrudnieni przez różnych Wykonawców/Podwykonawców, mają oni obowiązek:**
- a. współpracować ze sobą;
 - b. wyznaczyć Koordynatora (zgodnie z art. 208 Kodeksu pracy) sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich pracowników zatrudnionych w tym samym miejscu, oraz poinformować o tym osobę odpowiedzialną za realizację umowy ze strony Oddziału;
 - c. ustalić zasady współdziałania uwzględniające sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla zdrowia lub życia pracowników;
 - d. informować siebie nawzajem oraz pracowników lub ich przedstawicieli o działaniach w zakresie zapobiegania zagrożeniom zawodowym występującym podczas wykonywanych przez nich prac.
- Wyznaczenie Koordynatora, o którym mowa w lit. b powyżej, nie zwalnia poszczególnych pracodawców z obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy zatrudnionym przez nich pracownikom.

Do obowiązków Koordynatora należy w szczególności:

- a. ustalenie harmonogramu prac uwzględniającego zadania wszystkich zespołów realizujących prace, jeżeli wymaga tego bezpieczeństwo lub technologia ich wykonywania;
- b. zapewnienie współpracy osób kierujących pracami zespołów i osób nadzorujących te prace;
- c. ustalenie sposobu łączności i sposobu alarmowania w sytuacji zaistnienia zagrożenia lub awarii.

Funkcję Koordynatora pełni:

- a. wyznaczony przedstawiciel Wykonawców/Podwykonawców w przypadku wykonywania prac na obiektach i w obszarach przekazanych w ich użytkowanie (np. front robót/plac budowy);
 - b. w przypadku wykonywania prac eksploatacyjnych przy urządzeniach energetycznych koordynacja odbywa się w ramach zasad wykonywania prac na polecenia lub zasad określonych przez Oddział w odpowiednich instrukcjach.
- 1.13 **Osoby odpowiedzialne za realizację umowy (dotyczy również umowy najmu i dzierżawy)** zobowiązane są do:
- a. sprawowania nadzoru ze strony Oddziału nad Wykonawcami/Podwykonawcami do czasu zakończenia realizacji i rozliczenia przedmiotu umowy;
 - b. zapewnienia udziału odpowiednich pracowników Wykonawcy/Podwykonawcy w szkoleniu informacyjnym dotyczącym ogólnych warunków bezpiecznego wykonywania prac na terenie Oddziału prowadzonym przez Służbę BHP Oddziału;
 - c. przekazania Wykonawcom/Podwykonawcom odpowiednich dokumentów i informacji dotyczących warunków środowiska pracy, zagrożeń dla zdrowia i życia pracowników związanych z wykonywaną przez nich pracą, środków ochrony eliminujących lub ograniczających możliwość wystąpienia zagrożeń i skutków ich działania;
 - d. przekazania Wykonawcom/Podwykonawcom informacji zawartych w Zasadach oraz udokumentowanie powyższego w Załączniku 1 „Protokół z przekazania informacji zawartych w Zasadach”;
 - e. przekazania do Działu Bezpieczeństwa wykazu pracowników Wykonawców oraz ich Podwykonawców;
 - f. uzyskania od Wykonawców/Podwykonawców, dokumentów uprawniających do gospodarowania odpadami, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej oraz dokumentów potwierdzających ilość wytwarzanych odpadów i przekazania ich do Działu Ochrony Środowiska;

g. udostępniania Wykonawcom/Podwykonawcom, z odpowiednim wyprzedzeniem przed rozpoczęciem realizacji umowy, wniosków o wydanie przepustek tymczasowych oraz zezwoleń na wjazd maszyn i pojazdów samochodowych oraz egzekwowania złożenia ww. wniosków;

h. W przypadku nierozliczenia się przez wykonawcę z pobranych przepustek osoba odpowiedzialna za realizację umowy ma obowiązek, najpóźniej w ciągu 3 dni od daty rozliczenia umowy, zwrócić się do Działu FKO o wystawienie Wykonawcy/Podwykonawcy noty księgowej za zgubione lub zniszczone przepustki wraz ze wskazaniem, z której faktury ma zostać potrącona płatność. Potrącenie z faktury kary umownej za niezwrócone przepustki stanowi iloczyn ilości niezwróconych lub zniszczonych przez Wykonawcę/Podwykonawcę przepustek elektronicznych i wartości opłaty w wysokości 150 zł brutto, za każdą zagubioną lub zniszczoną przepustkę (zagubienie przepustki przez Wykonawcę/Podwykonawcę należy niezwłocznie zgłosić do Działu Bezpieczeństwa);

i. egzekwowania od Wykonawców/Podwykonawców przestrzegania zapisów zawartych w Zasadach.

1.14 Jakikolwiek nadzór przedstawiciela Oddziału jest ograniczony jedynie do wdrażania umowy i nie oznacza żadnego transferu kompetencji lub obowiązków. Wszystkie wskazówki, rady i wytyczne udzielone przez przedstawiciela Oddziału pracownikom wykonawcy, dotyczące zastosowania różnych przepisów, nie mogą pod żadnym pozorem zwolnić Wykonawcy/Podwykonawcy od jego wyłącznej odpowiedzialności.

1.15 **Wykonawcom/Podwykonawcom zabrania się:**

a. dokonywania samodzielnie przeróbek i remontów urządzeń oraz instalacji elektrycznych lub gazowych, budowy dodatkowych punktów poboru energii elektrycznej lub gazowej bez zgody nadzorującego ze strony Oddziału.

b. korzystania na terenie Oddziału z urządzeń fotograficznych, wideo, lub innych urządzeń rejestrujących obraz lub dźwięk, np. kamer w urządzeniach przenośnych bez stosownego zezwolenia opiniowanego przez Z-cę Pełnomocnika ds. Ochrony Informacji Niejawnych, zatwierdzonego przez Dyrektora Oddziału (z wyłączeniem dokumentowania robót ukrytych).

1.16 **Pojazdy będące własnością Wykonawców/Podwykonawców** mogą poruszać się po terenie Oddziału na podstawie ważnego zezwolenia, stosując się do istniejących znaków i oznakowań (w szczególności znaków określających maksymalną prędkość, która wynosi do 20 km/h oraz ogólnie obowiązujących zasad i przepisów o ruchu drogowym).

1.17 **Wykonawca/Podwykonawca jest odpowiedzialny za szkody dokonane przez jego pracowników.** Jakikolwiek nadzór przedstawiciela Oddziału jest ograniczony jedynie do wdrażania umowy oraz nie oznacza żadnego transferu kompetencji lub obowiązków. Wszystkie wskazówki, rady i wytyczne udzielone przez przedstawiciela Oddziału, pracownikom Wykonawcy/Podwykonawcy dotyczące zastosowania różnych przepisów, nie mogą pod żadnym pozorem zwolnić Wykonawcy/Podwykonawcy od jego wyłącznej odpowiedzialności.

1.18 **Pracownicy Inicjatora postępowania** są odpowiedzialni za dołączanie do zawieranych umów (w tym również umów dotyczących sprzedaży towarów zbędnych lub złomu) niniejszych Zasad.

II Zasady dotyczące przestrzegania przepisów bhp.

2.1 **Przy wykonywaniu prac przy urządzeniach energetycznych Wykonawcy/Podwykonawcy** umów są zobowiązani dostarczyć wykaz uprawnionych i upoważnionych pracowników zawierający: imiona i nazwiska oraz rodzaj kwalifikacji w zakresie:

a. eksploatacji sieci, instalacji i urządzeń energetycznych;

b. wykonywania prac przy urządzeniach podlegających UDT;

c. innych prac do wykonania, których wymagane są odpowiednie dodatkowe kwalifikacje i uprawnienia.

Wykonawcy/Podwykonawcy odpowiadają za bieżące uzupełnianie (aktualizację) ww. wykazów pracowników, w przypadku jakichkolwiek zmian osobowych, terminów, zakresu lub rodzaju uprawnień itp.

Podczas realizacji prac pracownicy Wykonawcy/Podwykonawcy powinni posiadać oryginały świadectw kwalifikacyjnych.

2.2 **Wykonawca/Podwykonawca** jest zobowiązany do wygrodzenia i oznakowania strefy pracy, w sposób uniemożliwiający swobodny dostęp osób postronnych.

Oznakowanie strefy pracy powinno jednocześnie umożliwiać identyfikację pracowników Wykonawcy/Podwykonawcy (wraz z podaniem numeru telefonu kontaktowego). Wykonawca/Podwykonawca jest odpowiedzialny za sprzęt do oznakowania i bariery do wygrodzenia strefy pracy, zgodnie z wymaganiami Oddziału oraz do utrzymywania czystości i porządku w miejscu pracy.

Wygrodzenie uniemożliwiające swobodny dostęp osób postronnych oraz oznakowanie pozwalające na identyfikację właściciela z numerem telefonu kontaktowego, dotyczy również miejsc składowania materiałów części itp. wykorzystywanych w realizacji prac. Miejsca te powinny być uzgodnione z odpowiednimi komórkami organizacyjnymi Oddziału.

- 2.3 **Przed przystąpieniem do robót ziemnych** związanych z pracami przy urządzeniach i instalacjach energetycznych, na terenie przyszłych robót, należy rozpoznać i oznaczyć uzbrojenie podziemne, a w szczególności sieci elektroenergetyczne, telekomunikacyjne, ciepłe, gazowe, wodne i inne.
- 2.4 **Wykonawcy/Podwykonawcy używający w trakcie prac spawarek oraz elektronarzędzi** zobowiązani są w szczególności do:
- a. posiadania uprawnień do robót spawalniczych;
 - b. użytkowania spawarek i elektronarzędzi posiadających ważne dokumenty z przeglądów okresowych potwierdzające ich sprawność;
 - c. wyłączania spawarek w czasie przerwy w pracy dłuższej niż 5 minut.
- 2.5 **Obsługa lub korzystanie z urządzeń transportu bliskiego** (dźwignic, suwnic, wciągników itp.) będących własnością Spółki bez zgody i wiedzy osoby odpowiedzialnej za nadzór i realizację umowy jest zabroniona. Obsługa i korzystanie z urządzeń transportu bliskiego przez Wykonawcę/Podwykonawcę może odbywać się zgodnie z wymaganiami obowiązującymi w Oddziale ELD oraz ogólnymi przepisami prawa.
- 2.6 **Wykonawcy/Podwykonawcy** zobowiązani są do stosowania sprzętu ochronnego odpowiedniego do warunków prowadzonych prac i występujących zagrożeń, a w szczególności:
- a. noszenia kasków ochronnych na terenie Oddziału;
 - b. stosowania środków ochrony słuchu w miejscach pracy, gdzie występuje przekroczenie hałasu;
 - c. stosowania masek przeciwpyłowych i okularów ochronnych przy pracach, przy których występuje zapylenie;
 - d. stosowania sprzętu zabezpieczającego przed upadkiem przy pracach na wysokości i w zagłębieniach,
 - e. stosowania zasad bezpieczeństwa i środków ochronnych w sytuacji zagrożeń epidemiologicznych.
- 2.7 **Wykonawcy/Podwykonawcy** zobowiązani są do niezwłocznego poinformowania Służb BHP o każdym zaistniałym wypadku przy pracy, zdarzeniu potencjalnie wypadkowym, incydencie (sytuacji) która wpłynęła lub mogła wpłynąć na bezpieczeństwo pracowników i osób postronnych, a także udzielenia informacji o chorobach zawodowych wśród pracowników firmy wykonujących prace na rzecz i na terenie Oddziału.
- 2.8 **Wykonawcy/Podwykonawcy** zobowiązani są do bezwzględnego przestrzegania zakazu palenia wyrobów tytoniowych (papierosów, cygar, cygaretek, tytoniu fajkowego, machorki i innych wyrobów wyprodukowanych z tytoniu) oraz tzw. e-papierosów. Zakazem, o którym mowa, objęte są w szczególności: obiekty energetyczne, warsztaty, laboratoria itp. miejsca (pomieszczenia) pracy, pomieszczenia sanitarne (szatnie, łazienki, toalety), pomieszczenia socjalne, klatki schodowe, przedsionki, korytarze, pomieszczenia biurowe, konferencyjne i szkoleniowe.
- 2.9 **Oddział deklaruje** udostępnienie niezbędnych informacji i materiałów oraz udzielanie wszechstronnej pomocy zespołowi badającemu okoliczności i przyczyny wypadku przy pracy, a także współpracę przedstawiciela Oddziału z zespołem powypadkowym Wykonawcy/Podwykonawcy.

W przypadku wątpliwości, co do sposobu postępowania w sytuacjach nie przewidzianych niniejszym dokumentem, a dotyczących zakresu BHP, należy kontaktować się z Wydziałem BHP i Ratownictwa Technicznego tel. 91/822 55-04 lub 91/822 42-05.

III Zasady dotyczące przestrzegania przepisów ochrony przeciwpożarowej i profilaktyki przeciwwybuchowej.

- 3.1 **Wykonawcy/Podwykonawcy** zobowiązani są do użytkowania i utrzymania we własnym zakresie właściwego zabezpieczenia przed powstaniem pożaru lub innego miejscowego zagrożenia dotyczącego budynku, maszyny, urządzenia, instalacji technologicznych, środków transportu, składowiska oraz użytkowanych terenów.
- 3.2 **Wykonawcy/Podwykonawcy/Najemcy/Dzierżawcy**, którzy użytkują tereny, obiekty lub instalacje jako wydzielone od innych, zobowiązani są na mocy postanowień art. 4 ust. 1a ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2020r. poz. 961 t.j. z późn. zm.) do przejęcia odpowiedzialności za realizację obowiązków z zakresu ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w ust. 1, stosownie do obowiązków i zadań powierzonych w odniesieniu do budynku, obiektu budowlanego lub terenu, a w szczególności:
- a. przestrzegać przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych,
 - b. wyposażyć budynek, obiekt budowlany lub teren w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice,
 - c. zapewnić konserwację oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie,
 - d. zapewnić osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub na terenie, bezpieczeństwo i możliwość ewakuacji,
 - e. przygotować budynek, obiekt budowlany lub teren do prowadzenia akcji ratowniczej,
 - f. zapoznać pracowników z ogólnymi przepisami przeciwpożarowymi oraz wewnętrznymi regulacjami Oddziału w tym zakresie.
 - g. ustalić sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, w tym z zasadami alarmowania i powiadamiania o pożarze.

h. przekazać do realizatora umowy pisemną informację o spełnieniu wymogów opisanych w pkt. a. + g. (realizator umowy dołącza ten dokument do dokumentacji realizacji umowy oraz przekazuje kopię do Kierownika Wydziału BHP i Ratownictwa Technicznego).

3.3 **W obiektach i na terenach do nich przyległych** zabronione jest wykonywanie czynności, które mogą spowodować pożar, jego rozprzestrzenianie się, utrudnić prowadzenie działań ratowniczych i ewakuacji, a w szczególności zabronione jest:

a. gromadzenie i przechowywanie materiałów opałowych, tarcicy oraz innych materiałów palnych pod ścianami budynków, a szczególnie pod ścianami budynków posiadających otwory okienne i inne;

b. składowanie materiałów palnych i jakichkolwiek przedmiotów utrudniających ewakuację na drogach komunikacji ogólnej służących ewakuacji;

c. rozgrzewanie za pomocą otwartego ognia smoły i innych materiałów w odległości mniejszej niż 5m od obiektu lub placu składowego z materiałami palnymi, przy czym dopuszczalne jest wykonywanie tych czynności na dachach o konstrukcji i przykryciu niepalnym w budowanych obiektach, a w pozostałych pod warunkiem zastosowania odpowiednich, przeznaczonych do tego celu podgrzewaczy;

Obowiązuje bezwzględny zakaz ustawiania stanowisk do podgrzewania smoły na płytach kanałów kablowych i w odległości mniejszej niż 15 m od nich. Powyższy zakaz dotyczy również kominów wentylacyjnych i wejść ewakuacyjnych do tuneli kablowych.

3.4 **Ponadto Wykonawcom/Podwykonawcom zabrania się:**

a. używania ognia otwartego w miejscach do tego nieprzeznaczonych lub prowadzenia prac pożarowo i wybuchowo niebezpiecznych bez odpowiedniego przygotowania miejsca pracy i uzyskania odpowiedniego zezwolenia pisemnego na prowadzenie prac pożarowo i wybuchowo niebezpiecznych tam gdzie jest to wymagane;

b. dokonywania czynności, które mogłyby stworzyć zagrożenie pożarowe lub wybuchowe podczas użytkowania urządzeń zasilanych energią elektryczną lub gazem palnym;

c. użytkowania dodatkowych ogrzewczych urządzeń elektrycznych;

d. korzystania z uszkodzonych lub niesprawdzonych instalacji, urządzeń elektrycznych i gazowych;

e. włączania do sieci urządzeń elektrycznych, żeby łączny pobór energii elektrycznej nie wywołał przeciążenia;

f. pozostawienia bez dozoru włączonych do sieci urządzeń elektrycznych nie przystosowanych do ciągłej eksploatacji;

g. zastawiania dojścia do czynnych tablic rozdzielczych, wyłączników, przełączników urządzeń elektrycznych;

h. pozostawiania włączonego urządzenia elektrycznego po zakończeniu pracy w magazynach, pomieszczeniach produkcyjnych itp.;

i. przechowywania w pomieszczeniach wewnątrz budynków, do tego nie przystosowanych, butli napełnionych gazem palnym, w tym gazowych agregatów spawalniczych;

j. dokonywania samodzielnie przeróbek i remontów urządzeń oraz instalacji elektrycznych lub gazowych, budowy dodatkowych punktów poboru energii elektrycznej lub gazowej;

k. pozostawiania po zakończeniu pracy maszyn oraz urządzeń technicznych, nie oczyszczonych z pyłu, kurzu, smarów, palnych odpadów produkcyjnych, itp.;

l. przechowywania w pomieszczeniach udostępnionych na podstawie umowy najmu, substancji pożarowo i wybuchowo niebezpiecznych o których mowa w § 2.1. rozporządzenia MSWiA w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów i terenów (Dz.U. 2010 nr 109 poz. 719 ze zmianami), zwłaszcza tych których temperatura zapłonu wynosi poniżej 328,15 K (55°C) (których temperatura zapłonu wynosi poniżej 550 °C) bez pisemnej zgody Kierownika Wydziału BHP i Ratownictwa Technicznego;

m. składowania i magazynowania materiałów palnych w miejscach nie przystosowanych do ich przechowywania bez pisemnej zgody Kierownika Wydziału BHP i Ratownictwa Technicznego.

n. pozostawiania czyściwa do maszyn oraz przetłuszczonych szmat bez zabezpieczenia; przechowywania odzieży ochronnej i roboczej w miejscach nie przeznaczonych do tego celu;

o. przechowywania w bezpośrednim sąsiedztwie, bez należytego zabezpieczenia substancji, których wzajemne oddziaływanie może spowodować zapalenie się lub wybuch;

p. używania sprzętu gaśniczego będącego na wyposażeniu obiektów, urządzeń itp., do innych celów, niż prowadzenie akcji ratowniczo-gaśniczej - np. do zabezpieczenia prac spawalniczych;

r. palenia tytoniu i e-papierosów poza miejscami do tego wyznaczonymi.

3.5 **Najemcy nieruchomości** zobowiązani są zaopatrzyć się we własny sprzęt ppoż., który powinien być umieszczony w dostępnym miejscu oraz zawiesić wymagane oznaczenia i instrukcje (znaki ewakuacyjne, znaki bezpieczeństwa pożarowego, instrukcje alarmowania w przypadku powstania pożaru, itp.), wynikające z aktualnie obowiązujących

przepisów prawnych. Ponadto najemcy nieruchomości zobowiązani są do oznakowania obiektów z podaniem nazwy firmy wraz z informacją o kontakcie z osobą odpowiedzialną za obiekt.

3.6 **Wykonawcy/Podwykonawcy**, którzy nadzorują lub wykonują prace pożarowo – niebezpieczne powinni być przeszkoleni w zakresie:

- a. prowadzenia tych prac;
- b. przeprowadzania kontroli po zakończeniu prac;
- c. zasad zabezpieczenia prac pożarowo niebezpiecznych w sprzęt gaśniczy.

Prowadzenie tych prac powinno odbywać się na podstawie pisemnego zezwolenia.

3.7 **Wykonawcy/Podwykonawcy** powinni znać:

- a. zasady ochrony przeciwpożarowej obowiązujące na terenie Oddziału;
- b. zasady alarmowania i postępowania w razie pożaru oraz po jego zakończeniu;
- c. zasady gaszenia pożarów, w tym gaszenia pożarów urządzeń elektrycznych;
- d. zasady udzielania pierwszej pomocy poszkodowanemu w pożarze;
- e. drogi i wyjścia ewakuacyjne ze stanowiska pracy oraz użytkowanych pomieszczeń;
- f. zasady bezpiecznego magazynowania i użytkowania butli gazowych i agregatów spawalniczych.

W przypadku wątpliwości, co do sposobu postępowania w sytuacjach nie przewidzianych niniejszym dokumentem, a dotyczących zakresu ochrony ppoż. i zabezpieczenia przed wybuchem, należy kontaktować się z Wydziałem BHP i Ratownictwa Technicznego tel. 91/822 55-25 lub 601 441 508.

IV Zasady dotyczące przestrzegania przepisów o ochronie środowiska.

4.1 **Wykonawcy/Podwykonawcy** są zobowiązani do stosowania zasad ochrony środowiska i przestrzegania obowiązujących w tym zakresie przepisów, a w szczególności do:

- a. posiadania wymaganych prawem pozwoleń i decyzji w wynikających z przepisów ochrony środowiska, adekwatnych do rodzaju prac związanych z realizacją umowy;
- b. ochrony gleby i powierzchni ziemi poprzez niedopuszczenie do jej zanieczyszczenia szkodliwymi substancjami np. olejami, smarami, farbami, produktami zawierającymi składniki trujące;
- c. magazynowania materiałów przewidzianych do wykonania robót i powstałych odpadów w miejscach uzgodnionych z gospodarzem terenu, w sposób zapewniający ochronę środowiska;
- d. w zakresie substancji chemicznych do postępowania określonego w karcie charakterystyki substancji;
- e. racjonalnego korzystania z wody ze wskazanych punktach poboru wody przemysłowej;
- f. odprowadzania ścieków poprodukcyjnych do urządzeń kanalizacyjnych zakładu tylko po uzgodnieniu z Głównym Inżynierem ds. Wytwarzania oraz z Kierownikiem Działu Ochrony Środowiska;
- g. nie wprowadzania do kanalizacji Oddziału substancji szkodliwych i trujących lub wylewania ich na powierzchnię terenu;
- h. utrzymywania czystości i porządku na użytkowanym terenie lub obiekcie, włącznie z oczyszczaniem dróg Oddziału;
- i. jeżeli realizowana praca wiąże się z powstaniem odpadów, Wykonawca/Podwykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za odpowiednie postępowanie z wytworzonymi odpadami i musi je zagospodarować zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i zapisami umowy (z wyłączeniem złomu);
- j. magazynowanie na terenie Oddziału odpadów powstałych w wyniku realizowanych prac i świadczonych usług oraz substancji zgodnie z zapisami umowy. Odpady te winny być na bieżąco wywożone z terenu elektrowni/elektrociepłowni przez Wykonawcę/Podwykonawcę;
- k. przed przekazaniem odpadów do zagospodarowania należy odpady zabezpieczyć w sposób zapewniający bezpieczeństwo ludzi oraz ochronę środowiska;
- l. podczas monitoringu lub kontroli Wykonawcy/Podwykonawcy zobowiązani są okazać kontrolującemu dokumenty zagospodarowania odpadów (dowody przekazania odpadów lub umowa na odbiór odpadów). Po zakończeniu prac przekazywanie informacji o rodzajach i ilości wytworzonych i zagospodarowanych odpadów powstałych w związku z rodzajem świadczonej usługi;
- m. w przypadku zlecenia przez Oddział usług związanych z eksploatacją instalacji innemu podmiotowi, lub świadczenia usług w zakresie budowy, rozbioru, remontu instalacji, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątanii, konserwacji i napraw, usługobiorca zobowiązany jest do przekazywania niezbędnych informacji dotyczących emisji zanieczyszczeń oraz ilości wytworzonych i przekazanych odpadów powstałych w związku z realizacją zadania;

n. zapoznania się z Deklaracją Dyrektora Oddziału w sprawie polityki środowiskowej- wydanie z dnia 12 czerwca 2019r.

Informacja powinna być przedkładana po zakończeniu roku kalendarzowego lub zakończeniu zadania w formie „Oświadczenia Inspektora / Wykonawcy o odpadach wytworzonych na terenie Oddziału w wyniku realizacji zadania” - Załącznik nr 2.

4.2 Wytworzone odpady złomu stalowego i metali nieżelaznych są własnością Oddziału. Każda dostawa złomu do magazynu musi być szczegółowo sprawdzona i zważona przez uprawnionego pracownika Oddziału.

4.3 Wykonawca/Podwykonawca zobowiązany jest:

a. Jeżeli w wyniku prowadzonej działalności Wykonawca/Podwykonawca spowoduje poważne zagrożenie środowiska, tj. nastąpi zdarzenie, mogące wywołać znaczne zniszczenie środowiska lub stwarzające zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, zobowiązany jest do natychmiastowego zgłoszenia tego faktu Dyżurnemu Inżynierowi Ruchu, Głównemu Inżynierowi ds. Wytwarzania oraz dyżurnemu strażakowi Zakładowego Punktu Alarmowania, Kierownikowi Działu Ochrony Środowiska oraz Kierownikowi Wydziału BHP i Ratownictwa Technicznego.

b. do demontażu odpadów złomu, w sposób zapewniający powstawanie elementów o maksymalnych wymiarach:

- **złom stalowy „gruby”:**

- grubość powyżej 5 mm
- długość do 2,5 mb
- szerokość do 0,5 mb
- rury do 350 mm odcinki 3 mb
- rury powyżej 350 mm odcinki 3 mb cięte wzdłuż

- **złom stalowy „cienki”:**

- grubość poniżej 5 mm
- blachy cienkie odcinki do 5 mb

- **złom metali nieżelaznych (w tym kable i przewody);**

- długość do 1,5 mb.

c. do segregacji odpadów złomu na podane powyżej kategorie oraz zważenia i przekazania ich, na wskazane przez przedstawiciela Oddziału miejsce magazynowania, wyznaczone na terenie Oddziału.

4.4 Wykonawcom/Podwykonawcom zabrania się:

- używania wody pitnej dla celów przemysłowych;
- zanieczyszczenia stref ochronnych ujęć wody i ich najbliższego otoczenia oraz pozostałych terenów należących do Oddziału;
- wwożenia na teren Oddziału jakichkolwiek odpadów;
- spalania na terenie Oddziału jakichkolwiek substancji, przedmiotów i odpadów, wylewania jakichkolwiek substancji i płynów do kanalizacji i do gleby oraz mycia pojazdów i sprzętu w nieprzystosowanych do tych czynności miejscach;
- wycinania drzew i krzewów na terenie Oddziału bez uzgodnienia wycinki z Działem Ochrony Środowiska i uzyskania pozwolenia na wycięcie drzew;
- działania powodującego niszczenie trawników, zieleni służącej wiązaniu gleby (np. obwałowania składowiska);
- stosowania urządzeń powodujących nadmierny hałas lub wibracje, względnie emitujących szkodliwe promieniowanie;
- stosowania urządzeń zawierających substancje emitujące promieniowanie jonizujące bez uzgodnień z właściwymi organami (np. Państwową Inspekcją Sanitarną, Służbą Ochrony Radiologicznej) oraz bez powiadomienia Zakładowego Inspektora Ochrony Radiologicznej w Oddziale;
- prowadzenia działań ingerujących w środowisko, a nie przewidzianych przez Oddział pozwoleniami i decyzjami właściwych organów;
- korzystania ze składowiska odpadów nieprodukcyjnych (do Realizatora umowy należy zagospodarowanie odpadu wytworzonego przez siebie);
- stosowania substancji wymagających sporządzenia kart charakterystyki (tj. m.in. niebezpiecznych, toksycznych) bez wcześniejszego uzgodnienia co do ilości i jakości z nadzorującym ze strony Oddziału;

Działalność polegająca na uzgodnionym korzystaniu ze środowiska jest związana z ponoszeniem odpowiednich opłat. Oddział zastrzega sobie prawo obciążania Realizatora umowy, którego działalność wpływa na wysokość nakładanych opłat proporcjonalnymi kwotami w wysokości zależnej od tego wpływu.

Wykonawca/Podwykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za wszystkie działania mające na celu usunięcie skutków awarii wywołanej swoją działalnością oraz za negatywne dla środowiska skutki swej działalności.

W przypadku wątpliwości co do sposobu postępowania, w sytuacjach nie przewidzianych niniejszym dokumentem należy kontaktować się z Działem Ochrony Środowiska (Tel. 091 822 55-08).

V Zasady dotyczące przestrzegania przepisów w zakresie systemu przepustkowego i materiałowego.

5.1 Wykonawcy/Podwykonawcy zobowiązani są do:

- a. przestrzegania zasad w zakresie systemu przepustkowego, w ruchu materiałowym i osobowym, obowiązującym na terenie Oddziału;
- b. zabezpieczenia mienia swojego i powierzonego przed kradzieżą i innymi szkodami;
- c. przekazywania do Działu Bezpieczeństwa informacji na temat dostępu do użytkowanych pomieszczeń, w celu umożliwienia prowadzenia akcji gaśniczej (w przypadku pożaru);
- d. przekazania do Działu Bezpieczeństwa, w formie pisemnej, informacji o wszystkich pracujących w dni powszednie, w godzinach popołudniowych i nocnych oraz w dni wolne od pracy pracownikach, wykonujących na rzecz Oddziału pracę na urządzeniach i obiektach Oddziału;
- e. przestrzegania zasad w zakresie gospodarki kluczami od wynajmowanych / dzierżawionych pomieszczeń, obowiązujących na terenie Oddziału;
- f. **bezwzględego zwrotu**, do osoby odpowiedzialnej za realizację umowy lub do Działu Bezpieczeństwa, przepustek elektronicznych lub tymczasowych oraz zezwolenia na wjazd, po zakończeniu prac lub po upływie terminu ich ważności.

5.2 Wwożenie/wywożenie materiałów, sprzętu i narzędzi należących do Wykonawców/Podwykonawców nie posiadających na terenie Oddziału stałego zaplecza administracyjno-technicznego, a wykonujących na terenie Oddziału prace zlecone (inwestycyjne lub remontowe) odbywa się na podstawie wykazów materiałów

5.3 Wykaz materiałów wwożonych, sporządzany jest przez upoważnionych pracowników Wykonawców/Podwykonawców, w dwóch egzemplarzach. Oryginał przechowuje Wykonawca/Podwykonawca, kopię Służba Ochrony, która prowadzi ich ewidencję oraz dokonuje na nich adnotacji.

Potwierdzony przez Dział Bezpieczeństwa oryginał wykazu z wwozu materiałów, jest jednocześnie dokumentem upoważniającym do ich wywozu.

5.4 Kontrola wwożenia/wywożenia materiałów należących do Wykonawców/Podwykonawców, którzy dzierżawią tereny od Oddziału i prowadzą działalność gospodarczą nie związaną z Oddziałem, odbywa się w zakresie:

- a. właściwości i przeznaczenia przewożonych materiałów, a w szczególności w celu nadzoru nad materiałami niebezpiecznymi i wymagającymi spełnienia wymogów określonych w odrębnych przepisach i szczególnego nadzoru;
- b. kontroli pojazdów pod kątem sprawdzenia własności wwożonych / wywożonych materiałów.

5.5 Wnioski na zezwolenia stałe na wjazd pojazdów Wykonawców/Podwykonawców oraz przepustki tymczasowe lub elektroniczne, muszą być zaakceptowane przez KKO lub osobę przez niego upoważnioną.

5.6 Samochody ciężarowe i dostawcze nie posiadające zezwoleń stałych w przypadku wwożenia /wywożenia materiałów, wjeżdżają na podstawie wystawionej przepustki jednorazowej po uprzednim potwierdzeniu zasadności wjazdu.

5.7 Wjazd samochodów ciężarowych i dostawczych na teren Oddziału odbywa się tylko w uzasadnionych przypadkach na czas rozładunku lub załadunku towaru lub sprzętu.

5.8 Wejście/wyjście pracowników Wykonawców/Podwykonawców zatrudnionych na terenie Oddziału, odbywa się na podstawie przepustek tymczasowych lub elektronicznych dla Wykonawców/Podwykonawców wystawionych przez Dział Bezpieczeństwa (za okazaniem dokumentu potwierdzającego tożsamość pracownika Wykonawcy/Podwykonawcy).

5.9 Wejście na teren Oddziału pracowników Wykonawców/Podwykonawców nie posiadających przepustek tymczasowych lub elektronicznych wymaga potwierdzenia zasadności ich wejścia oraz otrzymania przepustki jednorazowej. Ponadto, jeżeli pracownik Służby Ochrony uzna to za konieczne, pracownicy Wykonawców/Podwykonawców będą mogli wejść na teren Oddziału pod opieką osoby potwierdzającej zasadność wejścia.

W przypadku wątpliwości co do sposobu postępowania, w sytuacjach nie przewidzianych niniejszym dokumentem należy kontaktować się z Działem Bezpieczeństwa / Służbą Ochrony (tel. 091/822 52-16, 091/822 55-41 lub 091/822 52-11).

VI Postanowienia końcowe.

- 6.1 **Oddział zastrzega sobie** w interesie zdrowia i bezpieczeństwa swoich pracowników, oraz ochrony środowiska, możliwość monitorowania i kontroli działalności Wykonawców/Podwykonawców przez pracowników Działu Ochrony Środowiska, Wydziału BHP i Ratownictwa Technicznego, Wydziału Organizacji i Administracji oraz Działu Bezpieczeństwa w zakresie przestrzegania wymagań określonych w niniejszych Zasadach oraz prawo do ewentualnego wstrzymania robót bez odszkodowania, jeśli zostanie stwierdzone ich nieprzestrzeganie. W przypadku realizacji prac przez Wykonawcę/Podwykonawcę przy urządzeniach energetycznych w ramach organizacji prac na polecenia pisemne, uprawnionymi do monitorowania i kontroli w zakresie bezpiecznego ich wykonywania ze strony Oddziału są również osoby funkcyjnie wyznaczone w procesie realizacji pracy na polecenie pisemne (poleceniodawca, koordynujący, dopuszczający).

Zabrania się wydawania przepustek tymczasowych lub elektronicznych osobom, które nie zastosowały się do wymagań określonych w Zasadach postępowania Wykonawców/Podwykonawców na terenie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. - Oddział Elektrownia Dolna Odra.

- 6.2 **Wykonawcy/Podwykonawcy** zobowiązani są do nie ujawniania osobom nieupoważnionym oraz niewykorzystywania do innych celów, niż zostały im ujawnione, wszelkich informacji i wiadomości, z którymi zostali zapoznani w związku z realizacją umowy, a których ujawnienie mogłoby narazić Spółkę na szkodę. Obowiązek zachowania poufności jest nieograniczony w czasie.
- 6.3 **Wykonawcy/Podwykonawcy umów są zobowiązani** do utrzymywania dowodów realizacji niniejszych Zasad.
- 6.4 **Oddział zastrzega sobie** możliwość wykonywania audytów u Wykonawców/Podwykonawców działających na terenie Oddziału oraz w ich siedzibie.

VII SKRÓTY I DEFINICJE

Oddział – PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. - Oddział Elektrownia Dolna Odra.

Osoba odpowiedzialna za nadzór i realizację umowy - pracownik Oddziału nadzorujący wykonanie i rozliczenie umowy na dostawy, usługi lub roboty budowlane, a także najmu i dzierżawy.

Spółka - PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. z siedzibą w Bełchatowie.

Wykonawca/Podwykonawca - osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, która ubiega się o udzielenie zamówienia publicznego lub niepublicznego, złożyła ofertę, zawarła umowę zakupową lub ramową na dostawy, usługi lub roboty budowlane, a także kupującego, najemcę, dzierżawcę.

Zasady - Zasady postępowania Wykonawców/Podwykonawców na terenie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. - Oddział Elektrownia Dolna Odra.

Załącznik nr 1 – Protokół z przekazania informacji zawartych w Zasadach - wzór

Wykonawca/Podwykonawca: (nazwa i adres)	
Realizowane zadanie: (nazwa zadania, nr umowy)	
Termin realizacji zadania:	
Pracownik Wykonawcy/Podwykonawcy upoważniony do nadzoru pracowników realizujących zadanie*: (nazwisko, imię, nr telefonu)	
Pracownik Oddziału nadzorujący zadanie: (nazwisko, imię, stanowisko, nr telefonu)	

Zakres informacji zawartych w Zasadach:

- I. Zasady ogólne.
- II. Zasady dotyczące przestrzegania przepisów BHP.
- III. Zasady dotyczące przestrzegania przepisów ochrony przeciwpożarowej i profilaktyki przeciwwybuchowej.
- IV. Zasady dotyczące przestrzegania przepisów o ochronie środowiska.
- V. Zasady dotyczące przestrzegania przepisów w zakresie systemu przepustkowego i materiałowego.
- VI. Postanowienia końcowe.

Na terenie Oddziału należy stosować się do wewnętrznych aktów normatywnych, Procedur oraz Instrukcji obowiązujących w Oddziale. Zobowiązujemy Wykonawców/Podwykonawców do zapoznania z treścią Zasad swoich pracowników.

Wykaz pracowników Wykonawcy/Podwykonawcy zapoznanych z treścią Zasad*.

Lp.	Imię i nazwisko	Data zapoznania	Podpis pracownika
1			
2			
3			
4 itd.			

Uwaga: Wykaz pracowników Wykonawcy/Podwykonawcy, zapoznanych z treścią Zasad, jest podstawą do wystawienia kart identyfikacyjnych*

* niepotrzebne skreślić

Załącznik nr 2 – Oświadczenie Inspektora Nadzoru/Wykonawcy o odpadach wytworzonych na terenie Oddziału w wyniku realizacji zadania - wzór.....
(miejsce, data)**OŚWIADCZENIE**Inspektora Nadzoru* / Wykonawcy*
o odpadach wytworzonych na terenie Oddziału w wyniku realizacji zadania

pn.:

zgodnie z poleceniem Dyrektora Oddziału PGE GiEK S.A. - Oddział ELD w sprawie powołania komisji odbioru zadania

pn.:

*Inspektor nadzoru/ Wykonawca oświadcza, że w toku realizacji ww. zadania:

*nie powstały żadne odpady

*powstały następujące rodzaje odpadów:

1.		-		w ilości		Mg,
	(nazwa odpadu)		(kod odpadu)		(masa odpadu)	
2.		-		w ilości		Mg,
	(nazwa odpadu)		(kod odpadu)		(masa odpadu)	
3.		-		w ilości		Mg,
	(nazwa odpadu)		(kod odpadu)		(masa odpadu)	
4.		-		w ilości		Mg,
	(nazwa odpadu)		(kod odpadu)		(masa odpadu)	

Wpisać rodzaj odpadu zgodnie z obowiązującym katalogiem odpadów (Dz.U.2014.1923).

Jednocześnie oświadczam, że wszystkie powstałe odpady zostały przekazane do zagospodarowania uprawnionym podmiotom.

W przypadku wytworzenia złomu (stalowego, metali kolorowych) odpady te zostały przekazane do miejsc magazynowania w Elektrowni Dolna Odra.

Inspektor Nadzoru*/ Wykonawca*

.....
(data, podpis)

OBJAŚNIENIA

1. „Oświadczenie o odpadach wytworzonych na terenie Oddziału w wyniku realizacji zadania” sporządza Inspektor Nadzoru lub Wykonawca, wpisując w odpowiednie rubryki nazwę zadania oraz Polecenie Dyrektora Oddziału dotyczące odbioru zadania, jeżeli takie zostało wydane.
2. Inspektor Nadzoru lub Wykonawca oświadcza poprzez odpowiednie skreślenie, że w wyniku realizacji zadania powstały lub nie powstały odpady.
3. W przypadku, gdy Inspektor Nadzoru lub Wykonawca stwierdzi, że powstały odpady, wpisuje rodzaj i ilość powstałych odpadów.
4. Inspektor Nadzoru lub Wykonawca podpisując oświadczenie potwierdza, że przedstawione informacje są prawdziwe a wszystkie powstałe odpady zostały zagospodarowane zgodnie z przepisami ochrony środowiska oraz, że złom stalowy i metali kolorowych został przekazany Zamawiającemu do odpowiedniego miejsca magazynowania odpadów.
5. Podpisane Oświadczenie Inspektor Nadzoru lub Wykonawca dołącza do Protokołu odbioru i/lub przekazuje do Działu Ochrony Środowiska najpóźniej do dnia 31 stycznia po zakończeniu roku, w którym powstały odpady. Jeżeli zadanie realizowane jest w okresie dłuższym niż rok to Oświadczenie wypełnia się odrębnie dla każdego roku.
6. W przypadkach, gdy nie powstały żadne odpady lub powstały tylko odpady w postaci złomu, Oświadczenie sporządza i podpisuje Inspektor Nadzoru.